No. 1453 Zaterdag 4 November 1911. 28ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD
Redactie en Administratie
Oud No. 223. Nieuw No. 4.
Waterkant, Overzijde.

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2.— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10.- pa anja
Un numero sol fl. 0.15.
Anuncio di 1 te 7 regel f 0.50 cada regel mas 7½ cts.

Mijn Geschiedenis.

„Toen mijn rijtuig te midden van de menigte te Dresden verscheen, hielden eenigen de paarden bij de teugels en beproefden den koetsier van den bok te trekken; anderen verdrongen zich om mij de hand te kunnen drukken. Ik richtte mij overeind in het rijtuig en trachtte te spreken; toen verhief zich een koor van stemmen:

„Maak aan Uw volk bekend, hoe gij behandeld zijt geworden; schrijf een manifest en rechtvaardig uzelve daarin. Wees niet bevreesd, geheel Saksen staat aan uwe zijde!"

„Stilte! — zeide ik; en ik kon mij ternauwernood doen verstaan. — Verwekt geen wanordelijkheden; ik bemin u van ganscher harte; denkt aan mij als aan eene ongelukkige moeder. Eenmaal zal ik spreken en u de volle waarheid doen kennen."

En Louise van Saksen heeft de belofte gehouden, welke zij te kwader ure uitgesproken had voor de brooddronken menigte op een der voornaamste pleinen van Dresden. Zij heeft de lotgevallen van haar avontuurlijk en treurig leven uitgesponnen in een boek, dat in haast alle talen van Europa gepubliceerd en reeds in veel te veel huisgezinnen binnengedrongen is.

Naar oude gewoonte wordt door de liberale en anticlericale pers voor dit ziekelijk-onnatuurlijke en in menig opzicht verderfelijke boek een reusachtige reclame gemaakt, voornamelijk omdat het schunnig, en er dus geld aan te verdienen is. Want zoowel op, als tusschen de regels in staan er pikante of op sensatie berekende „Geschichtchen" in te lezen, die beter in een eeuwigen nacht gehuld waren gebleven; en zeer zekerlijk zou de oneer dezer vrouw nog eenigszins bedekt zijn gebleven, wanneer zij zelve ze in haar boek niet ter sprake had gebracht.

Nu intusschen al het mogelijke en onmogelijke wordt gedaan en beproefd, om Louise van Saksen als eene wreed gemartelde moeder op het voetstuk te plaatsen en te bewierooken, kan het zijn nut hebben, zegt de *Msbd.* waaraan wij dit art. ontleenen,— haar persoon en haar boek hier in 't kort te bespreken, opdat onze Katholieken zich kunnen overtuigen, aan welke excessen van dwaze uitgelatenheid en loszinnigheid onze tijd zich overlevert.

Louise, groothertogin van Toscane, trad, na een nogal onrustige en veelbewogen jeugd, in het huwelijk met Frederik-August van Saksen en zag aan het hof te Dresden in de schaduw van den troon een vijftal kinderen opgroeien. De liefde, welke deze geheimzinnige vrouw verbond aan haar kroost, werd, zooals zij zegt, herhaaldelijk verstoord door allerlei knibbelarijen en lasterlijke geruchten, rondgestrooid door haar naaste bloedverwanten.

De voortdurende vervolgingen, waarvan zij beweert het slachtoffer geweest te zijn, deed haar ten laatste het hof te Dresden ontvluchten en terugkeeren naar het ouderlijk huis. Hier wendde haar vader alle middelen aan, welke de liefde voor zijn dochter hem ingaf, om haar weder tot bezinning te brengen en zich weder met haar gemaal en haar kinderen te vereenigen.

Maar nu bezon zij ook in haar vader een vervolger te zien, en het duurde niet lang of zij ontvluchtte ook hem, in gezelschap van haar broeder Leopold.

Inmiddels scheen zij ook met dezen broeder geen vrede te kunnen houden, want deze verliet haar te Zurich, waar zij haar liefde schonk aan een zekeren Giron, een Franschman, die weleer aan het hof te Dresden, leermeester harer kinderen was geweest.

Maar ook deze Giron verveelde Luise al spoedig, en nadat deze haar te Brussel verlaten had, begaf zij zich naar Genève, waar zij, bijna zonder het zelf te weten, binnen de muren van een krankzinnigengesticht terecht kwam. Was dit misschien niet de meest geschikte plaats voor haar geweest! In ieder geval zouden deze muren haar voor de schanddaden van latere jaren bewaard hebben.

Na een lange reeks van avontuurlijke en romantische lotgevallen wist de prinses wederom Italië te bereiken, waar zij kennis maakte met den bekenden maëstro Toselli. Met hem ging zij te Londen een burgerlijk huwelijk aan en vergat in de bedwelming van dit nieuwe bestaan zoowel haar echtgenoot van één dag, als haar kinderen, die op de boorden van de Elbe tevergeefs om hun moeder riepen!

Dit zijn de nuchtere, maar veelzeggende feiten uit het leven dezer rampzalige vrouw, die het, waarom weet eigenlijk niemand, noodig geacht heeft, ze door middel van een gedenkschriftenboek aan de wereld bekend te maken.

Voor de liberale pers is een werk van dit genre altijd smakelijke kost; zij groeit er in en verkneutert zich bij de gedachte, weer eens met iets „leuks" voor den dag te kunnen komen. Men herinnere zich slechts de vieze, gore znakjes Eulenburg, Steinheil, Crippen en meer dergelijken...... Is het te verwonderen, dat heel die pers, ook hier te lande— de „N. R. Ct." natuurlijk voorop — met een kwalijk verholen welbehagen lange reepen uit het verhaal heeft gesneden om ze als een fijnen, geurigen schotel aan haar lezers voor te zetten. Is het niet de liberale pers, met ook hier weder de „N. R. Ct." voorop, die zich altijd aandient als bezittende het monopolie van netheid en fatsoen?

Maar nu een vraag: wat kan de onttroonde prinses er wel toe bewogen hebben, om haar intieme gedenkschriften als een aas aan het publiek voor te werpen, na ze opgesmukt te hebben met al de beuzelarijen, onhebbelijkheden en erger, waartoe een vrouw van haar soort in staat is?

Het moest eigenlijk niet ontbreken aan talrijke en zwaarwichtige redenen om eene zoo buitensporige dwaasheid zoo niet te rechtvaardigen, dan toch eenigszins te verklaren.

Maar, ronduit gezegd, hoe men ook leest en herleest, in den geheelen loop van het verhaal is er geen enkele steekhoudende reden voor haar handelwijze op te diepen.

Louise wilde zich aan de wereld voordoen als een slachtoffer; maar zij is er niet in geslaagd. Haar boek is slechts een vruchtelooze poging tot zelfverdediging van eene veroordeelde; want het bevat werkelijk niets dat ons ook maar uit de verte de overtuiging kan bijbrengen, dat zij het slachtoffer was van vervolgingen van de zijde harer schoonmoeder en haar gemaal.

En evenmin kan goede trouw aangevoerd worden als een verontschuldiging voor het openbaar maken van allerlei intieme gebeurtenissen, die alleen belangstelling vinden bij een op sensatie en pikanterie belust publiek. Wie met handenvol slijk werpt op eene familie, welke aan zijn eigen kinderen haar naam heeft gegeven, heeft niet het recht om beschouwd te worden als te goeder trouw te handelen.

Het is ook geen zedelijk boek, dat van Louise van Saksen; want in geen enkelen roman misschien wordt de moraal zoozeer gehavend als in dezen. Behalve het vloekwaardige overspelige leven met Giron en maëstro Toselli, strijdt het met alle zedelijkheidsbegrippen, openlijk af te geven op werkelijk bestaande of gefingeerde geestesgebreken van een eigen vader, op het karakter eener eigene moeder; te spreken over een schoonmoeder als over het allerlaagste canaille; een naasten bloedverwant als een gedegenereerde voor te stellen, en gekroonde hoofden te beschimpen, die door hun onderdanen met oprichte liefde en toewijdende gehechtheid omringd worden.

Al even weinig is het te rijmen met de zedelijkheid, dat zij haar eigen kinderen en haar gemaal in een verkeerd en ongunstig daglicht stelt, óók al tracht zij voor den schijn ze te verdedigen en spreekt zij bij herhaling van haar „dierbaren", van haar „aangebedene" en van haar onwankelbare liefde voor hen. Liefde, die haar gevoerd heeft tot ontrouw en tot de verkrachting van de heiligste rechten en plichten.

Het heeft ook Louise's doel niet kunnen zijn, haar onschuld te betuigen en de oorzaak van haar scheef gaan en haar afdwalingen toe te schrijven aan de kwaadwilligheid van menschen uit hare omgeving; want uit haar „Mémoires" blijkt zonneklaar, dat zij niet werd uitgesloten door het hof, maar dat zij het zelf wilde ontvluchten: dat zij niet door anderen ten val werd gesleept, maar dezen zelf wilde en hem zelfs van verre toewenkte om een des te diepere kloof te slaan tusschen haar en haar gemaal, tusschen haar en heur kinderen.

Dat eindelijk Louise de bedoeling zou gehad hebben, door haar gedenkschriften een literair kunstwerk te scheppen, is van meet af uitgesloten voor ieder, die den moed kan vinden om slechts een gering gedeelte van het boek te lezen. Want verre van door stijl, woordkunst, sierlijkheid en andere eigenschappen uit te blinken, is het op letterkundig gebied een nagenoeg waardeloos product, en verdient in dit opzicht stellig niet hooger aangeslagen te worden dan het meerendeel onzer alledaagsche moderne romans.

Zoo blijft er dus niets anders te denken over dan dat Louise door haar levensschets een laatsten kreet van wraak heeft willen doen hooren te midden van de idyllen van haar echtbreukig leven of misschien, wat nog erger zou zijn, dat zij om louter financieele redenen deze vulgaire uitgave heeft ondernomen.

„Ik heb — zoo eindigt Louise haar boek — zoowel den glans als de schaduwen van het leven gekend, ik heb het toppunt der vreugde genoten en ik ben in een afgrond van smarten neergestort; de eenige troost die mij gebleven is dat ik nog vrienden bezit die mij beminnen, en zoo hoop ik op een betere toekomst."

De verwachtingen van de ongelukkige prinses zijn echter ijdel, of kunnen alleen weerklank vinden in zielen die even ontredderd zijn als de hare. Wie haar memoires leest, kan niet anders dan scherpe woorden van afkeuring en minachting vinden voor het luid-schetterend gerucht, dat over haar en haar boek gemaakt wordt. Was de heldin van deze treurige komedie eene gewone werkvrouw of arbeidster, dan zou van het geval zelfs geen notitie genomen zijn. Maar Louise is eene ex-prinses uit een katholiek Hof......

BLADVULLING.

Wie niet geleerd heeft van het verleden, wordt door de toekomst gestraft.

***

Goed humeur is als een mooi bouquet; niets stoffeert de woonkamer zoo goed en zoo goedkoop.

De Haven van Curaçao.

I.

Het rapport over onze haven van Jhr. Mr. H. M VAN WEEDE, Secretaris van den Nederl. Gezant te Washington, dat door den Minister van Buitenlandsche Zaken een plaats werd waardig gekeurd in het onlangs verschenen *Oranjeboek*, zullen wij om het groot belang voor onze kolonie daarbij betrokken, in zijn geheel in ons blad publiceeren.

„In verband met de aanstaande opening van het Panamakanaal en met de te verwachten vermeerdering van het scheepvaartverkeer in de Caraïbische wateren, is in den laatsten tijd de vraag op den voorgrond getreden of door die vermeerdering betere tijden voor de kwijnende haven van Curaçao mogen worden tegemoet gezien. Verschillende projecten zijn beraamd voor de inrichting van Willemstad tot een moderne haven, met het oog op de totstandkoming van het grootsche werk op den Isthmus en tot verheffing van onze kolonie in West-Indië. Tot op heden staan aan de ontwikkeling van het scheepsverkeer in bedoelde haven ernstige belemmering in den weg, ten gevolge waarvan door Curaçao reeds belangrijke verliezen werden geleden; deze verliezen zouden na de voleindiging van het kanaal nog aanzienlijk stijgen, en deze omstandigheid kan dus als een welkome prikkel worden beschouwd om het eiland, die „van de natuur geschonken gift" eindelijk tot zijn recht te doen komen, door de reeds zoo vele jaren besproken plannen tot verbetering der haven ook uit te voeren.

Ik had het voorrecht om op eene verlofreis door de Antillen, eenige weken op Curaçao door te brengen en aldaar indrukken te verzamelen nopens opgemelde kwestie, indrukken, die behalve eigen waarneming, de opvattingen van regeeringsambtenaren, van kooplieden, van personen uit de zeemanskringen en eindelijk van particulieren met Curaçaosche toestanden wel bekend tot grondslag hadden. De hierbedoelde reis strekte zich uit van Washington D.C. via Key-West, Havana, Puerto Limon (Costa Rica) tot den Isthmus, en voorts via de Columbiaansche havens tot Curaçao en Venezuela, — op welken tocht reeds de meeningen van verschillende vaklieden op maritiem gebied nopens de haveninrichting onzer kolonie mij ter oore kwamen.

In het hier volgend verslag worden slechts de hoofdpunten aangestipt, welke volgens mijne bescheiden meening het meest en het dringendst de aandacht van Hr. Ms. Regeering waard zijn, in zake de verbetering van onze haven. Nieuwe gezichtspunten worden daarin niet aangegeven; het is mijne overtuiging dat zijn inhoud hoofdzakelijk overeenstemt met de opinie van het overgroote meerendeel van hen die een waar belang in den opbloei van onze kolonie stellen: toch schijnt elke wijziging op de dringende noodzakelijkheid van een onmiddellijk ingrijpen der Regeering niet ongewettigd, zoolang haar reddingswerk, waarvan Curaçao afhangt, nog niet is volbracht. Ik acht het dus een voorrecht ook op mijne beurt den nadruk daarop te mogen leggen met het oog op de levensbelangen van onze schoone kolonie en van haar nijvere, energieke bevolking, die hier op het spel staan.

Op den Isthmus van Panama maakt het reuzenwerk gestadige, rasse vorderingen; de haven van Curaçao zoude weliswaar in betrekkelijk korten tijd en met bescheiden middelen verbeterd kunnen worden, doch worden deze middelen te laat aangewend, zoo verliezen zij voor een goed deel hunne waarde: „Rien ne sert de courir, il faut partir à temps".

VERBETERING DER HAVENTOESTANDEN TE WILLEMSTAD.

A. *Concessie-aanvrage der heeren Everts en Leezer.*

Een te Curaçao veel besproken kwestie is die van de concessie-aanvrage der heeren EVERTS en LEEZER om de haven door eene maatschappij te doen exploiteeren. De ingenieur van 's Rijks waterstaat, de heer O. C. A. VAN LIDTH DE JEUDE, heeft voor deze heeren een uitvoerig verslag over de wijze van exploiteeren opgemaakt, en thans wordt de concessie-verleening door het Departement van Koloniën in overweging genomen.

Tegenover het plan van de heeren EVERTS en LEEZER staat een ander project en wel dat van de Regeering om zelf op meer bescheiden schaal de vereischte havenverbeteringen aan te brengen.

Over een ding nu is men in ambtelijke en handelskringen te Willemstad het vrijwel eens, n.l. dat bedoelde concessie-aanvrage op een illusoiren grondslag rust, dat zij in het geheel niet met de belangen strookt van Nederland en Curaçao, ja zelfs dat door de verleening er van een doodelijke slag zoude zijn toegebracht aan de scheepvaart op de kolonie. De Regeering zoude daardoor de voornaamste bron van bestaan dier kolonie, als het ware de „kanaal-zône" van Curaçao, voor vijf en zeventig jaren uit handen geven aan eene maatschappij die volgens berekening van met de toestanden bekende deskundigen onmogelijk ooit rendeerend zal kunnen worden; zelf zoude de Regeering het minder productieve gedeelte van het eiland overhouden, na buitendien nog 1.500.000 gulden plus rente-subsidie aan de maatschappij te hebben gestort. Hoe eerder dus de concessie-aanvrage wordt afgewezen en hoe eerder met het tweede plan een aanvang zal zijn gemaakt, des te beter voor onze kolonie. Zelfs een kort bezoek aan Curaçao doet de gegrondheid van deze opvatting inzien. Een haven als Curaçao, zonder noemenswaardig „Hinterland", moet vóór alles een goedkoope haven blijven, wil men op gestadigen vooruitgang kunnen hopen. Door haar natuurlijken vorm, door de goedkoope werkkrachten die het land vermag te leveren, leent zij zich daar ook goed toe. Die voordeelen nu zouden volgens het plan van den heer VAN LIDTH DE JEUDE moeten worden te niet gedaan om er eene betrekkelijk omslachtige en dure exploitatie voor in de plaats te stellen. Het behoeft geen betoog dat Willemstad als haven niet met Buenos-Ayres, Rio Janeiro, Colon of zelfs Kingston en Port of Spain op eene lijn mag worden gesteld, en dat grootsche havenwerken ginds misschien rendeerend zullen zijn, die Willemstad tot den bedelstaf zouden herleiden. Op bladzijde 28 van zijn rapport stelt de heer VAN LIDTH DE JEUDE voorop, dat na de opening van het Panama-kanaal een onbekende vermeerdering van scheepvaart op Willemstad koers zal zetten. Afgezien van het feit dat dit een vrij vage basis is voor eene grootsche onderneming van 7.000.000 gulden, zoo mag als zeker worden aangenomen, dat door de heffing van de in het rapport bedoelde hooge havengelden, dat „onbekende gedeelte" tot nul zal worden herleid.

Daarbij komt nog het belangrijke argument, dat de contrôle over de haven zelve en de regeling der havengelden een zuiver staatsbelang is en niet mag worden overgeleverd aan eene particuliere vennootschap, wier hoofddoel uit den aard der zaak bestaat in het maken van winst.

Wat intusschen het technisch gedeelte van het rapport-VAN LIDTH DE JEUDE aanbelangt, zoo wordt dit algemeen als een hoogst belangrijk document geprezen. Genoemde ingenieur, die zich ook tijdens bezoek aan de Panama-kanaalwerken de bijzondere waardeering van de Amerikaansche hoofdingenieurs wist te verzekeren, heeft in dat rapport kostbare gegevens verzameld, welk

De Feestelijke Opening

VAN DEN

„CURAÇAOSCHEN MOTOR-TRAMWEG."

Toevallig lazen wij dezer dagen in één der Hollandsche dagbladen, dat het straatverkeer te Berlijn binnenkort een nieuwigheid méér rijk zou worden, nl. den muilezel aangespannen voor de omnibussen. Reeds 30 dieren waren voor dat doel uit Argentinië aangekomen.

Het treft eigenaardig samen en biedt wel een typische tegenstelling, dat Curaçao juist onlangs zijn trammetjes door *muilezels* getrokken, afgeschaft, en om aan de meer moderne eischen van het tegenwoordig verkeer te gemoet te komen, nu door motorwagons geremplaceerd heeft. De volgende zinsnede uit de openingsrede van den Heer E. S. LANSBERG vertolkte zeer juist de publieke opinie: „Jaren herwaarts, werd de opening „van den Paarden–tramweg–dienst „door de bevolking met vreugde be„groet, omdat hij in een dringende „behoefte moest voorzien.

„Sinds is het verkeer toegenomen „en deed zich de noodzakelijkheid „van een beter en sneller vervoermid„del meer en meer gevoelen.

„De Paarden— (lees: Muilen-)tram „voldeed niet meer aan de eischen van „den tegenwoordigen tijd, noch aan „de behoefte dezer bevolking, zoodat „hij noodzakelijkerwijze vervangen „moest worden door een vlugger en „sneller en meer modern middel van „vervoer."

* * *

Den 1sten April van dit jaar eindigde de oude concessie van den Paardentram, en zoo bleven wij 7 maanden lang in afwachting van de vervulling der beloofde dingen. Ons geduld werd op een harde proef gesteld.

Maar eindelijk zijn de beloften ingelost.

Door een vriendelijke invitatie van den concessionaris uitgenoodigd hadden wij Woensdagmiddag ten half 5 de eer tegenwoordig te zijn bij de feestelijke opening van den „Curaçaoschen Motor-Tramweg" en deel te nemen aan den eersten rit.

Een keur van genoodigden had zich verzameld in het versierde lokaal der remise op het Concordiaplein te Pietermaai. Wij merkten o. a. op den HEd.G. Heer Gouverneur met adjudant, den Heer ZELLE, Directeur van O. W., den Heer J. B. GORSIRA, Procureur Generaal, den Heer L. v. D. V. ZEPPENFELDT, wn. Administrateur van Financiën enz. enz. In opdracht van den Heer JOSEPH CARDOZE, Concessionaris van den C. M. T. voerde de Heer ED. S. LANSBERG het woord, gaf in het boven reeds aangehaalde citaat een kort overzicht, wees op het gunstig onthaal, dat deze concessie-aanvraag bij ons vooruitstrevend bestuur mocht ondervinden, op de vele bezwaren die te overwinnen waren, zoodat tot zelfs driemaal verlenging van den toegestanen openingstermijn moest gevraagd. Spreker bracht dank voor de bereidwilligheid en medewerking van de zijde van het Bestuur, voor de deskundige voorlichting van de Heeren ZELLE en van J. T. EVERTSZ en verzocht daarna den Heer Gouverneur met de andere Heeren Genoodigden in de gereedstaande wagons plaats te nemen en na afloop den dienst voor het publiek geopend te verklaren.

Inmiddels waren de beide wagens voorgereden en door het gezelschap bezet, waarna de trein in beweging ging.

Rondom de remise stond een vrij talrijke menigte saamgestroomd en langs den weg zag men slechts vroolijke en opgetogen gezichten van toeschouwers, die nieuwsgierig hun huizen kwamen uitgeloopen.

Gedurende den rit was er volop gelegenheid de wagens in oogenschouw te nemen en uitte ieder zijn voldoening over de degelijke en praktische inrichting, de nette afwerking, den vluggen gang, 't accurate mecanisme van dezen tram, zelfs de mooie uniform en de bedrevenheid van den chauffeur ontsnapte niet aan de opmerkzamen blik der passagiers. Zoo was men, vóór men het wist, voor de club *De Gezelligheid* aangekomen. Ook de terugtocht langs de remise naar het andere eindpunt Scharloo werd meegemaakt, waarna alle genoodigden voor de met weelde en fijnen smaak ingerichte woning van den Heer CARDOZE aan den Scharlooweg werden afgezet, en door een talrijke schare van familieleden begroet en met allerlei fijne attenties vereerd. In een ommezien was de eerewijn roudgediend en sprak de Heer Gouverneur een hartelijk woord van gelukwensch tot den concessionaris, roemde zijn ondernemingsgeest, en hoopte dat het succes van deze onderneming, zoo hoog modern en *up to date* als men 't maar kan wenschen, een spoorslag zou zijn voor vele Curaçaoenaars, om nog meer nieuwe toepassingen der techniek op het gebied industrie, scheepvaart en handel op onzen bodem over te brengen.

Hierna verklaarde tevens de Gouverneur den Curaçaoschen Motor Tramweg voor het publiek geopend.

Ook onze Redaktie wenscht den wakkeren Heer CARDOZE van harte geluk met dezen gedenkwaardigen dag en hopt voor hem veel succes en voldoening van deze onderneming.

* * *

Nog enkele bijzonderheden over de Motorwagens en de inrichting van den dienst moge hier een plaats vinden.

De beide Motor-wagens zijn van Engelsch fabrikaat en afkomstig uit de werkplaatsen van de *United Electric Car-Company Ltd.* Het mecanisme, dat de wagens voortbeweegt, is in hoofdzaak hetzelfde als van een automobiel, doch alleen van veel sterkere en zwaardere constructie. De ontstekingen geschieden door een magneet. De motor bevindt zich op het platvorm bij den chauffeur.

Onder zijn onmiddelijk bereik heeft deze een handel voor de regeling der snelheden, waarmede naar verkiezing de vaart op 5 tot 10 of 15 KM. per uur kan gebracht worden; verder een handel om de beweging van den motor op de wielen over te brengen of af te schakelen dus m. a. w. om den wagen in beweging te brengen of te laten ophouden en verder een rem om de vaart snel te stuiten. Daar dezelfde persoon ook herhaaldelijk met zijn voet de bel ter waarschuwing der wandelaars moet in beweging brengen, is het licht te begrijpen, dat zijn werk heel inspannend en vermoeiend is en dat geheel zijn aandacht voortdurend in beslag genomen wordt, waarmee het publiek wel degelijk rekening moet houden, door nooit de opmerkzaamheid van den chauffeur door gesprekken of anderszins af te leiden. Deze chauffeurs zijn alleszins berekend voor hun taak en eerst na een streng theoretisch en praktisch examen voor een commissie van deskundigen toegelaten.

Van gezaghebbende zijde vernamen wij dat een meer definitieve regeling van den dienst eerst over een paar weken zal plaats vinden, waarbij met onze wenken omtrent de vaste uren van vertrek en de haltes stellig rekening zal gehouden worden. Voorloopig rijdt de tram om de 20 à 25 minuten van's morgens 7 uur tot 's avonds half elf. In elken wagen zijn 30 zit- en 4 staanplaatsen.

De „eerste" Commandeur van Aruba.

Op het einde van ons artikel: *Losse Greep uit Aruba's Verleden* in ons nummer van 21 October, zeiden wij, dat „de Redactie zich voor inlichtingen, en ontdekkingen omtrent die kwestie hield aanbevolen." Op die uitnoodiging ontvingen wij van een abonné een schrijven, waaruit wij het volgende copieeren:

25 October 1911.

Geachte Pater Euwens.

Naar aanleiding van „Aruba's Verleden" in de „Amigoe" zou ik U willen vragen of de bedoeling van Dñs. Bosch niet kan geweest zijn, met *eerste* Commandeur, om zoo te zeggen Hoofd-Commandeur. U schrijft toch dat in 1722 de *vice*-commandeur vermoord werd.

Ligt het nu niet voor de hand, dat men dus op Aruba een Commandeur en een vice-commandeur had, die dan *eerste* en tweede commandeur genoemd werden?

Dñs. Bosch zegt dan ook niet, dat Pieter Boer als *de* eerstbenoemde commandeur naar Aruba ging, maar als eerste Commandeur.

Op oorlogsschepen heeft men nu nog een eerste officier. Men kan nu toch ook zeggen, dat bv de Heer van Stockum als eerste officier met de „Utrecht" naar Curaçao gegaan is, waaruit toch niet volgt, dat hij *de* eerste officier is geweest die met de „Utrecht" naar Curaçao gegaan is.

De geachte inzender duide het ons niet ten kwade, dat wij geheel in strijd handelen met de laatste clausule van zijn brief: „Dit schrijven is niet voor publicatie bedoeld".

Immers nu wij zijn naam verzwijgen, blijft het redaktiegeheim gesauveerd en komt ook de bescheidenheid van den inzender niet in het gedrang, terwijl van den anderen kant en de vraag en het antwoord ook voor andere lezers zijn nut kan hebben.

Uit het bovenmedegedeeld schrijven blijkt voldoende, dat de briefsteller geheel overtuigd is door onze historische bewijzen; de bedoeling is alleen het gezag van DÑS. BOSCH als historicus te redden, en een andere verklaring te geven aan zijn woorden, waar die in tegenspraak zijn met de stellige historische gegevens, die wij hebben aangehaald. Waar Bosch zegt, dat PIETER (DE) BOER de *eerste* commandeur van Aruba geweest is, zou *eerste* dus den *rang* aangeven en geen *tijd* of m. a. w. zou Boer als *eerste*, dat is als *Hoofd*-commandeur en niet als *eerste* persoon in die hoedanigheid naar Aruba gezonden zijn.

Wij moeten eerlijk bekennen, dat deze uitlegging wel ingenieus gevonden is, en ons misschien zelfs zou toelachen, wanneer.... Bosch in zijn eigen woorden niet een dergelijke verklaring geheel buitensloot.

In dien *Losse Greep* hebben wij slechts een korte samenvatting gegeven van het verhaal van Bosch Letterlijk zegt hij o. a: „Uit *mondelingsche* berichten weet men, dat in het begin der vorige eeuw (XVIIIe) de Hollanders hun vlag op Aruba geplant en onderofficiers van de bezetting te Curaçao aldaar als posthouders gezet hebben." En verder: „Doch omstreeks het jaar 1740 werden voor zoover ik kan opmaken, de *eerste* met den *rang* van *burgerlijken* kommandeur er heen gezonden. Hij heette Pieter (de) Boer."

Hieruit blijkt dus doorslaande, dat volgens Bosch deze Boer de *eerstbenoemde* Commandeur van Aruba geweest is, en dus dat de schrijver, gezien onze vroeger aangehaalde bewijzen, met deze in tegenspraak is Ten overvloede zouden wij hier nog kunnen bijvoegen, dat uit de archiefstukken blijkt, dat zoowel in officieele documenten van het Bestuur als door den volksmond deze twee functionarissen altijd eenvoudigweg *commandeur* en *vice commandeur* genoemd werden en nooit *eerste* of *tweede* commandeur. Hiermede gelooven wij, ook de vraag van onzen geachten abonné voldoende beantwoord te hebben

Wij bedanken hem tevens voor de vereerende belangstelling aan onze historische schets bewezen.

De Handel onzer Kolonie in 1910.

Wij zetten heden onze „Sprokkelingen" voort uit het laatste *Koloniaal Verslag* over het afgeloopen jaar, en bieden voor dezen keer een bundeltje, saamgelezen uit de gegevens over den *invoer* en *uitvoer* onzer kolonie.

De meest belangrijke statistiek voor ons is zeker wel die van den *uitvoer*. Daaruit leeren wij op de eerste plaats hoeveel waarde aan goederen en produkten onze kolonie als *surplus* overhoudt, die naar het Buitenland kunnen verscheept worden; het laat ons dus zien, hoeveel geld er *uit den vreemde* hier binnenkomt.

De waarde van den *Uitvoer* vertegenwoordigt dus de vermeerdering van onzen nationalen rijkdom. Van daar natuurlijk, dat hoe grooter de uitvoer is, des te sterker en krachtiger ook ons economisch leven zal zijn. Is onze export gering of vertoont deze over een aantal jaren een aanmerkelijken achtergang, dan wil dit zeggen, dat ons economisch leven kwijnt, dat het geld schaarsch, dat er weinig vertier en handel is.

Wij kunnen gelukkig constateeren dat onze uitvoer een gestadigen, zelfs grooten vooruitgang aanwijst. Nadere beschouwingen daarover bewaren wij voor de volgende week.

Dezen keer is het meer bepaald onze bedoeling de waarde van onzen **uitvoer** eens te vergelijken met die van onzen **invoer**.

En ook die tegenstelling is zeer leerzaam.

In 1910 bedroeg:

van:	De invoer	de uitvoer
Curacao	f 3.162.310	f 925.385
Aruba	120.578	542.260
Bonaire	31.040	164.368
St. Martin	147.262	59.926
St. Eustatius	39 349	13.823
Saba	55.441	11,129
Totaal	f 3.555 980	f 1.716.886

Nu vestige men zijn geheele en volle aandacht *alléén* op de eindcijfers, op het totaalbedrag zonder zijn opmerkzaamheid te laten afleiden door de onevenredig groote afwijking, tusschen de cijfers van in-en uitvoer voor Curaçao, vergeleken met de andere eilanden. Daarop komen wij eveneens den volgenden keer terug.

Beziet men die eindcijfers goed dan bespeurt men dat de **invoer** meer dan het dubbele bedraagt van den **uitvoer**, m.a.w. dus. *dat* **méér dan twee maal zooveel** *geld uit de kolonie weggaat, dan er binnenkomt.* En dat is, op zich zelf beschouwd, een heel treurig en weinig hoopvol verschijnsel.

Onze haven moge „de hartader zijn van Curaçao", onze handel „de zenuw van het eiland," ook aan het hart en de zenuwen moeten voortdurend nieuwe, krachtige levenssappen worden toegevoerd, willen zij in staat zijn hun geregelde functies te *blijven* uitoefenen. Een handel, die alléén of in hoofdzaak bestaat uit *invoer*, verteert zijn nationaal bezit.

Een handel, die *bestendig* bloeien wil, moet een surplus, een overwicht hebben aan *uitvoer* van produkten boven de totale waarde van de geïmporteerde goederen. Men ziet dus, er is nog reden te over, om met alle kracht en energie te *blijven* werken, om onze industrie en ook de landbouw, vooral voor zoover 't de cultures van aloë, sisal en dividivi e.d. betreft, tot nog grooteren bloei en intensiever productie op te voeren.

Nu moeten die vergelijkende cijfers niemand ontmoedigen. Juist het tegendeel was het leidend motief, dat dit artikel in de pen gaf, nl. om nog tot grooter werkkracht en energie te prikkelen. Gelukkig kunnen wij nog op andere gronden daartoe het onze bijbrengen. Wij hebben alle redenen om te gelooven, dat onze economische toestand niet zoo ontmoedigend en teleurstellend is, als deze cijfers zouden doen vermoeden. Vooreerst wordt op Curaçao een ontzaggelijke hoeveelheid artikelen ingevoerd, die voor **doorvoer** bestemd zijn. Het zijn dus geen producten onzer kolonie en maken derhalve geen deel uit van de statistiek *uitvoer*. En het is buiten kijf, dat uit dien hoofde (van *doorvoer*) een aanzienlijk kapitaal op ons eiland achterblijft. Dikwijls zijn die produkten, vooral uit Maracaibo hier binnengebracht, ook gekocht door of voor risico van onze kooplieden en worden met goede winst weer geëxporteerd. Een aanzienlijk bedrag wordt aan overlading uitbetaald. Ook de scheepsvrachten, komen ten goede aan de zeilers, die bijna allen in onze kolonie thuis behooren.

Doch er is nog een andere factor, waarmede men bij de bestudeering van den *uitvoer* moet rekening houden en die eveneens tot resultaat geeft, dat de verhouding tusschen in- en uitvoer veel gunstiger wordt, dan boven vermeld is. Tegenwoordig worden in onze kolonie geen uitvoerrechten meer geheven. De fiscus heeft er dus geen direct belang bij,

---

voor de Regeering die, naar verwacht mag worden, het noodige werk te Curaçao zelf zal doen uitvoeren, groote waarde bezitten.

Op de enkele punten van het rapport-VAN LIDTH DE JEUDE, die m.i. minder juiste voorstellingen van den toestand zouden kunnen verwekken, zij nog in het bijzonder gewezen. Het zijn zijne opvattingen *a*) nopens de kaden van Curaçao, *b*) de tegenwoordige wijze van kolenladen en *c*) de in te voeren hooge havengelden.

a). Op bladzijde 32 en volgende betoogt de ingenieur dat de St. Anna baai voor het grootscheepvaartverkeer onvoldoende is en dat zij daarvoor ook niet behoorlijk kan worden ingericht. De wateroppervlakte is te beperkt, groote schepen kunnen in de Annabaai niet draaien en hare kaden zijn niet lang genoeg. Deze beweringen nu houden misschien niet genoegzaam verband met de eischen der praktijk.

Vooropgesteld zij dat zoo twee schepen van 20.000 ton tegenover elkaar aan weerszijden der Annabaai vastgemeerd lagen, een derde schip van gelijke grootte gemakkelijk tusschen beide zoude kunnen varen. In de Annabaai draaien kan zulk een schip inderdaad niet. Doch waartoe zoude dat noodig zijn? In het doorstoomen naar het Schottegat en dan naar de kaden terugkeeren, is geen bezwaar gelegen.

Ten tweede is de lengte der kaden voor een veel grooter verkeer dan waartoe zij tegenwoordig dienen, ruimschoots voldoende (zie rapport VAN LIDTH DE JEUDE, bladz. 18). Bleken zij echter later, ten gevolge van het uitdiepen van den havenmond, voor het toenemende scheepsverkeer niet meer voldoende te zijn, bedroeg b.v. de omzet in kolen van eene kolenfirma firma 150.000 ton in plaats van zooals nu ongeveer 30.000 ton, en raakten de pakhuizen aan de Annabaai vol, dan zal tegen dien tijd van voorspoed de actieve Curaçaosche industrie de kade langs het noordelijke gedeelte der Annabaai en langs het Schottegat wel hebben uitgebreid. Daartoe leent zich de oever en de harde bodem langs den oever zeer. Die bodem is gewoonlijk over eene breedte van 3 á 5 Meter slechts anderhalf vadem diep en loopt dan in eens steil naar omlaag. Het is zeker te hopen dat de haveninrichting van Curaçao zich geleidelijk zal ontwikkelen tot hetgeen de heer VAN LIDTH DE JEUDE beoogt, doch bij die ontwikkeling zal rekening moeten worden gehouden met de geleidelijke vermeerdering van scheepvaart. Juist met het oog op de partieele wijzigingen die in de toekomst moeten worden aangebracht, heeft het technisch rapport van dien ingenieur voor de Regeering zulk eene groote waarde.

De schepen liggen aan de kaden vlak voor de pakhuizen. Ook in dit opzicht kan dus de tegenwoordige toestand niet achterlijk genoemd worden. Bovendien is bij met het oog op reizigersvervoer en vrachtvervoer op Willemstad zelf te verkiezen boven den andere, in de concessie-aanvrage omschreven, gelet op de kosten en den tijd voor het transport van het entrepôt aan het Schottegat naar de stad benoodigd.

Nu de handel op ons eiland kwijnend is, worden de meeste huizen aan de Annabaai als kantoren en particuliere woningen gebruikt. Wordt het verkeer grooter, zoo kunnen zij alle in pakhuizen worden herschapen. Dit kan als een voordeel van de ligging der stad worden beschouwd, dat door de uitvoering van het plan VAN LIDTH DE JEUDE verloren zoude gaan.

b). Op bladzijde 55 en volgende wordt aangetoond, welke verbeteringen dienen te worden aangebracht op het gebied van kolenladen; het tegenwoordig systeem is volgens den steller primitief.

Wellicht zijn op het gebied van kolenladen verbeteringen noodig; of dit echter een algeheelen ommekeer in de organisatie van dien tak van nijverheid wenschelijk maakt, gepaard met eene uitgave van 60.000 gulden (zie rapport, bladzijde 93) valt te betwijfelen. Hoofdzaak hier bj is leveren van eene goede kwaliteit van kolen en het snel laden. Wat het eerste aangaat zoo ligt het in het belang der Curaçaosche kolenindustrie, om zich, met het oog op de concurrentie van buitenlandsche havens, bijtijds te voorzien van de noodige inrichtingen om de kolen zoo goed mogelijk aan de schepen af te leveren. In het snel laden is Willemstad zeker niet achterlijk. Het laden geschiedt er ten gevolge der aanwezigheid van goedkoope werkkrachten door handenarbeid, evenals te Port Said en andere Oostersche havenplaatsen. Van de vlugheid waarmede geladen wordt, spreken vele getuigenissen van marine-autoriteiten, stoomvaartmaatschappijen en vaktijdschriften. Tot voorbeeld moge het volgende artikel uit het „Nederlandsche Zeewezen" van 1 April 1910, bladz. 107, strekken:

„Snel kolen laden. — Was het ons „gegeven in ons nummer van 16 „September 1908 melding te maken „van het feit, dat door de firma „S E. L. MADURO & SONS, aan Hr. „Ms. *Friesland* in zes en een half uur „eene hoeveelheid van 780 ton steen„kool werd geleverd, dus met eene „inlaadsnelheid van 120 ton per „uur, thans kunnen wij er met ge„noegen de aandacht op vestigen, „dat op 18 Maart bij het kolenla„den van evengenoemd pantserdek„schip door bedoelde firma bij een „levering van 592 ton, eene gemid„delde inlaadsnelheid werd bereikt „van 142 ton per uur. Het stuwe „geschiedde door de equipage.

„Het record der inlaadsnelheid „werd dus door vermelde firma zel„ve geslagen, hetgeen wij met vol„doening berichten, daar dit niet „dan in het belang kan zijn van „den goeden naam van Curaçao op „het stuk van vlugge kolenlevering „en een deugdelijke aanbeveling voor „de steenkoolleverende firma is."

c). Van de bedragen der te heffen havengelden geeft de heer VAN LIDTH DE JEUDE eene schatting op bladz. 88. Deze berekening is van gewicht, aangezien in zekeren zin de geheele onderneming van de heeren EVERTS en LEEZER daarop steunt. De onkosten zouden worden 0,75 gulden per ton voor de binnenkomende schepen en 1,10 gulden per ton voor de te laden of te lossen goederen. Dit tarief nu wordt vergeleken met die van havens als Buenos Ayres, Montevideo, Valparaiso en Callao. Buenos Ayres, de trechter van een der vruchtbaarste en grootste gebieden der aarde en de andere havens, waar de handel jaarlijks ontzaggelijk toeneemt, zijn echter gevaarlijke voorbeelden voor Curaçao, een eiland dat door de buitenlandsche scheepvaart zeer goed gemist kan worden en dat zich althans in den beginne met betrekkelijk kleine winsten tevreden moet stellen.

De maatregelen nu, die wèl moeten worden genomen, niet door particulieren, maar door de Regeering, zouden in hoofdzaak kunnen worden gebracht onder de navolgende rubrieken, gerangschikt naar de mate, waarin hunne spoedige volvoering dringend vereischt schijnt.

I). Wegruimen van de voor de scheepvaart bestaande hindernissen in de Annabaai.

II). Invoering eener strenge regeling der prostitutie te Willemstad.

III.) Aanleg van of subsidieverleening in den vorm eener rentegarantie voor den aanleg van een drijfdok in het Schottegat.

IV. Herziening van het loodsgelden-tarief en van de loodstractementen benevens de invoering van een sleepbootendienst voor in- en uitvarende zeilschepen.

De twee eerste rubrieken van maatregelen zijn „conditiones sine qua non" voor den wederopbloei van Curaçao, de derde is evenmin ontbeerlijk, wil men Curaçao inrichten tot een moderne haven en de vierde kan niet meer dan billijk heeten, in acht genomen de tegenwoordige tarieven en de te verwachten vermeerdering van scheepvaart.

dat een nauwkeurige aangifte geschiedt van de goederen. Die opgave hangt in werkelijkheid alleen af van den exporteur zelf en de douanen-inspectie neemt die opgave ter goeder trouw aan, tenzij evident het tegendeel blijkt. Het is voor ons buiten twijfel, dat daarom de consuls ter dezer stede veel nauwkeuriger gegevens omtrent onzen uitvoer kunnen verstrekken dan ons eigen Bestuur. Doch daaruit volgt van zelf, dat het totaal bedrag van onzen uitvoer zeker vrij aanzienlijker is, dan de bovenvermelde staat wil doen gelooven. Ook hier dus weer redenen tot verheugenis, en ook om met moed en vertrouwen de toekomst te gemoet te gaan.

Ingezonden stukken.

Curaçao 29 October 1911.

Aan de Redactie van de Amigoe di Curaçao.

Naar aanleiding van Uwe opmerking betreffende het nachtasyl voor dakloozen onder het hoofd „stoomwals" in Uw blad van gisteren heb ik de eer Uwe Redactie mede te deelen dat het asyl geen landsgebouw is en het Departement van Openbare Werken er geene bemoeienis mede heeft.

Wanneer ik mij niet vergis, is het bedoelde gebouwtje het eigendom van eene Curaçaosche Vereeniging.

Het zou mij zeer aangenaam zijn indien U het bovenstaande in Uw eerstvolgend blad wilde opnemen.

De tijd. Directeur van 't Dept. van Openbare Werken

W. A. J. T. ZELLE.

Noot van de Redaktie.— Wij plaatsen met genoegen deze „verdiende" terechtwijzing. Want waarheid boven alles. Wij herhalen nu onze opmerking van de vorige week en brengen het nu onder de aandacht van die bewuste „Curaçaosche Vereeniging", vertrouwend dat zij aan dat nachtasyl, wat zij met zooveel ijver tot stand bracht, en waarvan elken nacht door zoovelen dankbaar gebruik wordt gemaakt, ook *bij voortduring* haar zorgen zal *blijven* wijden.

Berichten uit de Kolonie.

Onderwijs.

Gisteren slaagden voor het vak *fraaie* handwerken de Eerw. Zusters M. Sebastienne (Mejuff. Maria Amada) en M. Seraphina (Mejuff. J. P. Salom) en voor nuttige handwerken de Eerw. Zuster M. Blandine (Mejuffr. Célina Suarez), allen verbonden aan het Pensionaat *Welgelegen*.

Gisteren en heden legden met gunstig gevolg het examen voor akte 3e klas af de Eerw. Zuster Emiliana (Mejuffr. E. J. M. Verhoeven) en voor akte 4e klas de Eerw Zusters Cosma (Mejuffr. A. A. Roodenrijs) en Dosithea (Mejuffr. S. W. T. van der Steen), alle drie Zusters Dominicanessen verbonden aan de bijzondere scholen op Aruba. Evenzoo behaalde de akte 4e klas de Eerw. Zuster M. Serapia (Mejuffr. C. H. M. van der Pol) van het St. Martinus-Gesticht. Aan allen onze hartelijke gelukwenschen.

— Naar wij vernemen hebben zich in het geheel 19 personen, zoowel van 't Openbaar als van 't Bijzonder Onderwijs, uit onze kolonie bij de examen-commissie opgegeven, die in den loop dezer maand hun verschillende diploma's wenschen te verkrijgen.

Aan allen zij groote kalmte en veel succès toegewenscht.

Gedecoreerd.

De Heer Jacob Jesurun, Consul van Groot-Britannie alhier is door de regeering van dat land vereerd met de kroningsmedaille van koning George V.

Onze gelukwenschen.

✝ Frater M. Mauricius.

De Eerw. frater Mauricius, — die 25 jaar geleden als eerste Directeur van het St. Thomas College op ons eiland kwam en dus een der medestichters was der fraterscholen en na 9 jaar lang al zijn krachten aan het onderwijs gegeven te hebben, wegens gezondheidsredenen naar het Vaderland moest terugkeeren— is de vorige maand op het Pensionaat *Ruwenberg* (Noord - Brabant) overleden. Als een voorbeeld van een eigenaardigen levensloop, laten wij hieronder eenige bijzonderheden volgen uit zijn leven:

De overledene werd geboren te 's Gravenhage den 15 Februari 1838, diende het Vaderland als Sergeant van het Nederlandsche Leger, trad in de Congregatie der Fraters van O. L. V. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg den 12 Juli 1862, vertrok naar Rome om als Pauselijk Zouaaf de rechten van den H. Stoel te verdigen den 4 Februari 1866, werd ook daar bevorderd tot Sergeant, weigerde zijne bevordering tot Officier en keerde naar zijn klooster terug den 15 September 1869; werd geprofest in Augustus 1869; was in verschillende bedieningen verdienstvol werkzaam, werd den 16 October 1886 door zijne Oversten naar Curaçao gezonden om daar het St. Thomas-College op te richten en als eerste Overste te besturen, keerde in 1895 naar het Vaderland terug en eindigde zijn welbesteed leven met volkomen onderwerpig aan den H. Wil van God, meermaals gesterkt door de HH. Sacramenten, in het Instituut „Huize Ruwenberg" te St. Michiels-Gestel den 7 October 1911.

Garnizoen.

Het B. C. brengt het bericht, dat de Heer Th. J. C. Buijs militair apotheker 1st. kl. titul. alhier, thans met verlof in Nederland, bevorderd is tot kapitein effect. bij het Nederl. Ind. leger, en nog dit jaar weer naar onze kolonie zal terugkeeren.

Regen.

De *Allerzielendag* heeft zijn ouden roem gehandhaafd en ons de *eerste* regen gebracht. Het was een zachte, malsche regen, waarvan vooral de uitgedroogde grond profijt van gehad heeft. Het was nog wel niet heel veel, in de stad gaf de regenmeter 11.2 mM. aan, maar 't geeft belofte, dat het regenseizoen is aangebroken.

Moge het een overvloedig regenjaar worden, zoodat binnenkort ook de regenbakken weer ruimen voorraad water voorhanden hebben.

Naar wij vernamen, heeft 't in het benedendistrict veel meer geregend dan in de stad.

Curaçaosche Exportartikelen.

1. Divi-divi.

De berichten, dateerend van einde September uit Hamburg, de wereldmarkt voor ons exportartikel *dividivi*, blijven nog steeds ongunstig luiden. Tot heden toe is er nog geen gunstige wending gekomen op de markt, integendeel is de toestand zoo mogelijk nog treuriger.

Gedurende de maand September kwamen te Hamburg binnen 2450 ton dividivi, een hoeveelheid zoo ontzaggelijk, dat daarmede het *record* is geslagen. Van die hoeveelheid van 2450 ton bleef de lading van 4 zeilschepen in het geheel 1325 ton en een hoeveelheid van 525 ton door stoomschepen aangebracht, nog onverkocht. Het spreekt van zelf dat zulk een enorme hoeveelheid de markt gedrukt houdt.

Daar komt nog bij, dat de oogst van dividivi in alle landen meer dan overvloedig is geweest. Als bewijs hiervoor diene de volgende tabel, die de aanvoer aangeeft van dividivi (in tonnen van 1000 KG) te Hamburg over de 9 eerste maanden van elk der laatste 10 jaren

jaar	1911	1910	1909	1908	1907
aanvoer	13750	9300	11000	12900	9000tn.

jaar	1906	1905	1904	1903	1902
aanvoer	8000	8200	8500	9850	6000 tn.

zoodat de aanvoer van dit jaar die van alle vorige jaren verre overtreft.

Er bestaat misschien mogelijkheid dat de vraag in het najaar de prijzen iets zal verbeteren, naar veel hoop bestaat er niet op. Op einde September stond de dividivi op de markt van Hamburg als volgt genoteerd:

van Curaçao en Bonaire	7	—10	Mark
„ Sabanilla	7	—7½	„
„ id. 1ste kwal.	7½	—8½	„
„ Coro	7	—8	„
„ Puerto Cabello	7	—8	„
„ Maracaibo per zeilschip	7	—	„
„ id. per stoomschip	7.50	—8	„
„ Rio Hacha per zeilschip	6.50	—7	„
„ id. per stoomschip	7	—7½	„
„ id. 1ste kwal.	7½	—8	„

2. Aloe.

De aloë-onderging op de markt te Hamburg weinig verandering. De afnemers waren niet genegen tegen de prijzen, door de importeurs genoteerd, koopen te sluiten. Op einde van September stond de prijs op 62½ Mark per 100 KG., maar geen enkele koop werd tegen dien prijs gesloten.

3. Caret.

De markt blijft vast en al de aanvoer werd tegen voordeelige prijzen van de hand gedaan. De prijs van caret van Venezuela stond einde September genoteerd tegen 28 tot 32½ Mark per ½ KG.

4. Huiden.

De prijzen bleven vast zonder verandering. Voor goede huiden van Rio Hacha en Curaçao gold de prijs 1.62 Mark per KG. Voor huiden van Colombia was op dien datum in het geheel geen vraag.

Semi-Arts.

De Heer L. G. Bergen, Gouvernements-geneeskundige op Bonaire, thans met verlof in Nederland, is te Utrecht geslaagd voor het examen van Semi-arts.

Dreadnought.

A.s. Donderdag 9 November zal de Gouvernements-schoener *Dreadnought* naar de Bovenwindsche eilanden vertrekken.

St. Martin.

De storm tusschen dokter en dominee is gelukkig aan het luwen. Meer nog: het gezond verstand en rechtsgevoel beginnen hun plaats weer te veroveren.

In de „*Daily express*" van St. Kitt's komt een inzender, die zich de vriend van beiden noemt, op voor de eer en goeden naam van den dokter, die door onnadenkend schrijven van den redacteur van het plaatselijk blaadje „*Day by day*" minstens verdacht gemaakt was. En als nu een of ander nog den moed heeft, om een paar woordjes te wijden aan de voorbeeldige en belangelooze toewijding der hospitaalzusters, dan zijn ook deze weder in haar eer hersteld.

Wanneer men onpartijdig zaken en personen tracht te beoordeelen, dan zal er nog wel een plaatsje over zijn voor den dominee.

—Het bezoek van den Gouverneur wordt met verlangen afgewacht. Men stelt zich voor ZHEG. op schitterende wijze te ontvangen.

Te dezer gelegenheid zal een deputatie de belangen der bevolking aan den Gouverneur kenbaar maken. Zeker zullen dan de belastingwetten ter sprake komen en een verzoek worden ingediend, om de bevoegdheid te erlangen ter afwikkeling van civiele zaken op de bovenwindsche eilanden zelve, hun door den vorigen Gouverneur ontnomen.

Montefiore-Fonds.

Volgens gewoonte is op den herinneringsdag van de geboorte van den philantroop Sir Moyses Montefiore, door het bestuur van bovengenoemde Vereeniging van Weldadigheid voor de armen van alle gezindte een som gelds geschonken, om onder de noodlijdenden dier gemeenten te worden verdeeld.

SS. „Oranje Nassau."

In afwijking van een vorig bericht door ons medegedeeld blijkt het nu uit particuliere brieven ontvangen, dat het *SS. Oranje Nassau* niet op den 27 October van Amsterdam is vertrokken, doch eerst op den datum van het itinerarium 10 Novemb. zal uitgaan. De paters en zusters, waarvan wij de vorige week melding maakten, hebben nu hun reis ook tot 10 Nov. uitgesteld.

Koloniale Postspaarbank.

Ingebrachte gelden in de Maand Augustus 1911.

Willemstad		f 7.089.55
2e district		48.—
3e „		5.—
4e „		47.50
5e „		38.25
Oranjestad	Aruba :	320.07
3e district	„	—
Kralendijk	Bonaire :	612.15
Rincon	„	14.75
Philipsburg, St. Mart. NG.		50.—
Oranjestad, St. Eust.		161.—
Bottom, Saba		192.50
Windwardside		15.64
Samen :		f 8.544.41
Terugbetaald :		f 6.174.50

Officieele Berichten.

Aan den heer L. W. van Eps, onderwijzer 1ste klasse aan de Hendrikschool alhier is tot verder herstel van gezondheid, veertien dagen verlofsverlenging verleend.

Aan den maréchaussée 1ste klasse B. A. F. Waterfort, is tot herstel van gezondheid, eene maand verlof verleend.

Aan den brigadier E. G. Gressmann, is tot herstel van gezondheid, eene maand verlof verleend.

Aan den kommies 2de klasse der belastingen op Aruba, R. R. Odor, is tot herstel van gezondheid, eene maand verlof verleend.

Aan den onderwijzer 3de klasse J. A. Lampe, hoofd der openbare school te Windwardside op Saba, thans met verlof op Aruba, is tot herstel van gezondheid, twee maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den heer P. H. van Leeuwen, geemployeerde ter Gouvernements-Secretarie, is tot herstel van gezondheid, veertien dagen verlof verleend.

Vliegkunst.

Een treurige statistiek.

Het totale aantal slachtoffers van de vliegsport bedroeg einde September 88. In 1908 verongelukte er een, in 1909 kwamen er drie om het leven, in 1910 reeds 30 en op het doodenlijstje van 1911 staan nu reeds 54 slachtoffers.

5000 M. hoog!!!

De strijd om het verbeteren van het hoogterecord duurt voort, de eene vliegt nog al hooger dan de andere. Nu men evenwel bij de 5000 M. komt, heeft de Fransche Luchtvaartclub zich gedrongen gevoeld hun leden opmerkzaam te maken op het gevaar, aan hetwelk de vlieger in hoogere luchtlagen bloot staat. Als men hooger dan 4500 M. komt, is men feitelijk al in de gevaarlijke zône, wordt de lucht steeds ijler. Het zuurstofgehalte per M³ bedraagt op die hoogte, ongeveer de helft van wat het per M³ bij het zeeoppervlakte bedraagt. Zij geeft haar leden den raad zich slechts met zuurstoftoestellen gewapend in die hooge luchtlagen te wagen.

Een vleugelslag-machine. ?

De gebroeders Wright zijn bezig geweest met het vervaardigen van een nieuw type vliegtuig, dat geen schroef heeft. De motor zal bij dit type met de vleugels in verbinding staan en zal ze een beweging laten maken, die de vogelvlucht zoo getrouw mogelijk zal nabootsen. Binnenkort zijn de eerste proefnemingen te wachten.

Gouverneur van Demerara.

Onlangs gaven wij in ons blad een lijst van het salaris en de emolumenten van den Gouverneur van Trinidad.

Dezer dagen heeft de wetgevende macht in de Engelsche kolonie Demerara het traktement van den Gouverneur verhoogd. Tot dusverre genoot hij een salaris van f 42.000.

Het is nu gebracht op f 60.000 met f 12.000 aan andere bijkomende inkomsten.

N.B. Wegens overvloed van copie en plaatsruimte moeten twee artikel, het kabelnieuws en enkele berichten tot de volgende week wachten.

SURINAME.

De aankomst te Paramaribo van Baron van Asbeck, den nieuw benoemden Gouverneur van Suriname, is met eenige tegenslag gepaard gegaan. Afgezien nog van den geweldigen storm van 1 October, waarmee de „*Prins der Nederlanden*" in de eerste dagen der reis te kampen had, kwam ten gevolge van een verkeerd begrepen telegram uit Madera, de boot twee dagen vroeger in Paramaribo aan dan men verwacht had. In het Gouvernementshuis lag wegens de vertimmering nog alles overhoop, zoodat bij aankomst van de boot, de adjudant alleen aan boord ging om den Gouverneur te verwelkomen, doch tevens met het eerbiedig verzoek, om eerst den volgenden dag aan wal te komen.

Doch de conclusie was dat de Gouverneur nog dienzelfden middag aan den wal ging. De ontvangst door de bevolking was betrekkelijk koel.

Bij de ontvangst ten Gouvernementshuize van den nieuwen landvoogd met zijn gade en dochter hield de Gouverneur een indrukwekkende rede.

Wel werd aan de nieuwsgierigheid niet ten volle voldaan, doordat Baron van Asbeck in het geheel nog niets van zijn program en de richting van zijn optreden liet doorschemeren. Hij verklaarde, door de Hooge Regeering in het Moederland geroepen tot het hoogste ambt in de kolonie en dat het zijn eerste en voornaamste wensch was, dat hij zoo gelukkig hoopte te zijn naast het vertrouwen der Regeering ook 't vertrouwen der Kol. Staten en der bevolking te winnen.

„Zonder vertrouwen geen samenwerking. Zonder samenwerking geen bereiking van het doel.

Als een van de schoone zijden van mijn vroegere betrekking wordt genoemd, dat een zeeofficier veel ziet.

Voor mij was daaraan iets méér verbonden. Ik heb het een groot voordeel geacht in veel te leeren belangstellen. Elk land, dat ik eens bezocht, had verder mijn voortdurende belangstelling, waardoor ik met vrucht de gebeurtenissen aldaar kon volgen. In 't bijzonder geldt dit natuurlijk ten aanzien van eigen koloniën. En weest verzekerd, dat ik, na eenige keeren het voorrecht te hebben gehad Suriname te bezoeken, steeds met de grootste belangstelling den gang van zaken in de kolonie heb gevolgd.

Thans gereed staande het bestuur te aanvaarden verklaar ik de kolonie niet alleen te zullen besturen, maar ook haar te zullen dienen, mijn geheele persoon aan haar te zullen geven.

De Gouverneur verklaarde overtuigd te zijn, dat Suriname een toekomst heeft. En die overtuiging putte hij niet 't minst uit hetgeen hij vernam van de Suriname-commissie, onlangs in Nederland teruggekeerd.

Maar even sterk is mijne overtuiging, dat die toekomst slechts door eensgezinde samenwerking is te bereiken, door inspanning van aller krachten. Daarom zal dit in de eerste plaats worden geeischt. En bovendien nog iets wat den mensch het zwaarste valt te geven: een weinig zelfverloochening.

Een figuur als Jan Pieterz, Coen heeft de kolonie nooit gehad. Maar zulke figuren kunnen voorkomen in alle tijden en onder alle volkeren.

Laat ons behartigen de schoone woorden die hij sprak: *zie wat courage vermag.*

Courage is wat wij noodig hebben.

Baron van Asbeck hoopte die hier te zullen vinden, bij hoog en laag, in alle rangen en standen, bij groot en klein.

Wat mijn bestuur zal geven, — zoo eindigde de landvoogd — zal de toekomst leeren. Ik breng goede wil en goede courage mede. En 't zal mij de grootste voldoening zijn, als ook van Suriname over enkele jaren kan worden getuigd: zie wat courage vermag!

(Applaus)!

En hiermede verklaar ik het bestuur der kolonie op te nemen. (*Daverend applaus.*)

Uit de naburige Republiken.

VENEZUELA

Castro verslagen.

De consul van Venezuela te Londen heeft aan de *Evening Times* meegedeeld, dat Castro, die een inval in Venezuela heeft gedaan en reeds doorgedrongen was tot den staat Tachira, van waar hij afkomstig is, bij Perija op regeerings troepen is gestooten, die hem een nederlaag toebrachten. Castro moest met achterlating van munitievoorraden naar Cucuta in Columbia de wijk nemen.

Buitenland.

TRIPOLI.

De oorlogssterkte der beide partijen.

De gezamenlijke oorlogssterkte van 't Italiaansche leger bedraagt 600.000 man en 2000 stukken geschut. In de laatste jaren heeft Italië zijn leger gereorganiseerd en vergroot. De indeeling van het leger in twaalf legerkorpsen werd voltooid. De cavalerie is krachtig versterkt door de oprichting bataljons wielrijders.

Het aantal machienekanonnen is op 80 gebracht; deze zijn verdeeld over alle regimenten der cavalerie, infanterie en bersaglieri. Drie nieuwe Alpine-brigades zijn opgericht, alsmede zeven nieuwe batterijen veldartillerie, waarbij nog acht compagnieën vestingartillerie gevoegd zijn.

De luchtvloot bestaat uit drie luchtschepen en twaalf vliegmachines. De troepen der luchtschippers vormen drie regimenten. De vloot bestaat, zooals reeds gemeld, uit acht linieschepen, tien pantserkruisers, vijf pantserdekschepen en vijf-en-twintig torpedobooten. Vier Dreadnoughts zijn in aanbouw.

Daartegenover heeft het Turksche leger reeds in Tripolis één divisie, bestaande uit zeventien bataljons infanterie, een brigade cavalerie, twaalf batterijen artillerie en drie compagnieën vestingartillerie; totaal 12.000 man. Daarbij komt nog 22.000 man militie van Tripolitanen ingedeeld in dertig bataljons en zestig eskadrons. Deze krijgsmacht zal, nu de oorlog uitgebroken is, uit Turkije worden versterkt met troepen, wier bruikbaarheid bekend is. De kwestie is echter, hoe die troepen in Tripolis te krijgen, nu de kust door de Italiaansche oorlogsschepen geheel geblokkeerd is.

De nieuwe organisatie van het Turksche leger schiep veertien legerkorpsen en vijf zelfstandige divisies. Met de Turksche marine is 't, zooals bekend, minder goed gesteld. De twee eenige gevechtswaardige linieschepen heeft Turkije van Duitschland gekocht. Verder heeft het nog eenige ramtorenschepen, voorts een menigte oude schepen, welker gevechtswaarde niet uit te maken is.

De oorlogssterkte van het leger bedraagt 1.500.000 man, waarbij nog 1.750.000 man reserve komt. Van deze laatsten zijn slechts 750.000 geoefende manschappen.

Turkije heeft dus in zijn leger een groot numeriek overwicht op zijn tegenstander.

Maar, zooals wij boven zeiden, hoe die legerkorpsen naar Tripoli over te brengen, daar Italië de Middellandsche Zee met zijn veel sterkere vloot beheerscht?

Al juichen nu de Italianen, en schijnen ze hun ongelukkigen veldtocht in Abessinië te vergeten, toch zal de expeditie naar Tripolis geen uitstapje zijn. Tripolis is zeer groot, bijna 35 maal zoo groot als Nederland, heel dun bevolkt, weinig water en eindelooze woestijnen. En de inlandsche bevolking behoort tot een krachtig en stoutmoedig ras: Arabieren, Berbers en Negers. En als dezen den „heiligen oorlog" uitroepen, dan kan het Italië nog vele dooden kosten.

PORTUGAL.

De samenzwering in Portugal.

Uit Lissabon wordt aan het *Berliner Tageblatt* geseind: Het is onmogelijk nauwkeurige bijzonderheden over de tegenomwenteling in het Noorden te vernemen, *omdat de pers uitsluitend officieele berichten mag openbaar maken.* Talrijke menschen, die uit Oporto hier aangekomen zijn, schilderen de gebeurtenissen als veel ernstiger af dan men tot nog toe aan nam, dat zij waren. De revolutionnaire beweging omvat het heele Noorden des lands. De monarchisten rekenden, afgezien van de burgers, op verscheidene elementen in het leger, in het bijzonder onder de cavalerie. De bedoeling was, dat de monarchisten in alle steden en dorpen van het Noorden Zaterdagavond te middernacht de raadhuizen zou bezetten en de monarchie uitroepen.

Tegelijkertijd moesten de royalisten uit Galicië in Portugal vallen.

In Oporto was het uitbreken van de omwenteling te vroeg geschied.

Het gebeurde reeds Vrijdag in plaats van Zaterdag. De royalisten in de provincie en in Galicië waren daarop niet voorbereid en de revolutionnairen van Oporto bleven daardoor zonder ondersteuning. Daar ook de aanhangers der royalisten en de regimenten onvoorbereid waren, kon het overschot der samenzweerders niet handelend optreden. De omwenteling werd toen verstikt. De monarchisten verschansten zich in de huizen, openbare gebouwen en societeiten en losten salvo na salvo op de hen belegerende troepen. De commandant van de troepen beval een cavalerie-charge. Het gepeupel verdedigde zich voor het grootste deel met Browning-pistolen tegen het geweervuur der troepen. Het was een tooneel van ongure schilderachtigheid, toen de cavalerie in den weerschijn van de brandende huizen een sabelaanval uitvoerde.

Ten slotte gelukte het aan de troepen, nadat zij versterking hadden ontvangen, het gepeupel uiteen te jagen. Vele monarchisten werden gevangen genomen, anderen vluchtten.

De brandweer bluschte de branden, die de geheele stad bedreigden. Het aantal dooden en gewonden is aanmerkelijk, maar het is onmogelijk nauwkeurige getallen te vernemen.

Algemeen heerscht de meening dat de beweging in het Noorden nog niet uit is, maar dat dit eerst het begin van den monarchisten-opstand is.

Minister-president Chagas spreekt de berichten in de bladen, over een inval van Paiva Conceiro, tegen.

De inhechtenisnemingen in het Noorden zijn tot het getal van 400 aangegroeid. Overal wordt daar het voorbeeld van vernieling der telegraaflijnen en der spoorwegen gevolgd. De treinen hebben uren vertraging Veel ontplofbare stoffen zijn in beslag genomen.

Het Portugeesch gezantschap te Parijs spreekt de berichten over een inval van monarchisten in Portugal en de uitroeping van de monarchie in verschillende plaatsen tegen.

Advertentien.

Dankbetuiging.

De Weduwe ELIAS S. L. MADURO en hare kinderen betuigen hierbij hartgrondigen dank aan allen, die tot de stichting van het

Elias S. L. Maduro-fonds

hebben medegewerkt en bijgedragen, daardoor een blijk gevende van hunne achting en waardeering aan hun overleden echtgenoot en vader.

Curacao, 1 November 1911.

HAVEN-NIEUWS.

VAN 28 OCT. — 11 NOV.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Maracaibo	G W Goodman	28 Oct.	New-York	28 Oct	Maracaibo
Maracaibo	„	2 Nov	Maracaibo	2 Nov	New-York
Philadelphia	H Highborn	2 „	New-York	2 „	La Guayra
Philadelphia	„	7 „	La Guayra	8 „	New-York
Zulia	S S Morris	11 „	New-York	11 „	Maracaibo
Merida	A. Johanson	29 Oct	Maracaibo	30 Oct	La Guayra
Merida	„	1 Nov.	La Guayra	3 Nov	Maracaibo
Merida	„	8 „	Maracaibo	8 „	Maracaibo
Merida	„	12 „	Maracaibo	13 „	La Guayra
Pr. der Nederl.	J C Metus	28 Oct	Amsterdam	29 Oct	New-York
Pr. Willem I	A R Nyboer	5 Nov	New-York	6 Nov.	Amsterdam
Pr. Willem IV	P C v d Graaff	11 „	Amsterdam	12 „	New-York
Albanian	Harrison	27 Oct.	Liverpool	29 Oct.	Brunswick
Patagonia	W Lerche	3 Nov.	Hamburg	5 Nov	Hamburg
Niederwald	H Brock	11 „	Hamburg	11 „	Pto. Colombia
Jamaican	Brown	4 „	Liverpool	4 „	Sta Marta

Schoeners.	Aankomst.	van	Schoeners.	Vertrek	naar
Refugio H	28 Oct.	Aruba	*Meda H*	28 Oct.	Bonaire
La Preferida	29 „	Barahona	*Virginia H*	30 „	Vela de Coro
Juan Luis H	29 „	Aruba	*Refugio H*	31 „	Aruba
Hungaria H	29 „	Bonaire	*Juan Luis H*	30 „	Aruba
Hirondelle H	30 „	Maracaibo	*Perla de Ozama*	1 Nov.	Sto. Domingo
Marieta H	30 „	Aruba	*Cor de Maria C*	1 „	Mayaguez
Victoria H	31 „	Maracaibo	*Hungaria H*	1 „	Bonaire
Olga Lucila C	31 „	Rio Hacha	*Ofelia V*	3 „	Pampatar
Zelma H	1 Nov	Pto Colom.	*Dreadnought H*	3 „	Aruba
Dreadnought H	1 „	Isl Barlov.	*Zelma H*	4 „	Aruba
Virginia H	2 „	Vela de Coro	*Victoria H*	5 „	Maracaibo
Diana V	3 „	Maracaibo	*Maria D*	6 „	Pto. Plata

Bekendmaking.

De verkoop van ZILVEREN, GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar en Beleenbank* van 2 Maart 1910 t/m 31 Augustus 1910, onder No. 1427 C t m N. 9668 C, zal plaats hebben op Donderdag den 9 November a.s. en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht der verkoop te voorkomen door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, 5 Nov. 1911.

De Voorzitter,

A. JESURUN.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Las propiedades alimenticias y nutritivas del aceite de higado de bacalao dependen en absoluto de las grasas que entran en la composición natural del aceite. Estas grasas son digeridas y asimiladas con mucha más facilidad que las otras, debido á la presencia en el aceite de bacalao de ciertos compuestos lerivados del higado, que permiten la pronta emulsificación del aceite por los fluidos del estómago — y hacen que su absorción por la membrana mucosa se lleve á efecto con más facilidad y con más rapidéz que la de ninguna otra grasa.

Drukker:

B. L. BOGAERS.